

Samenvatting scheikunde hoofdstuk 1 stoffen §1 tm 7 (hele hoofdstuk) + aantekeningen h3a

1.1 zwart goud (herhaling)

Fossiele brandstoffen	<ul style="list-style-type: none"> • Aardgas, aardolie en steenkool heten ook wel fossiele brandstoffen <ul style="list-style-type: none"> ○ Dat komt doordat als je ze verbrand, ze veel energie op <ul style="list-style-type: none"> - Hierbij komen veel stoffen vrij die niet in het milieu terecht moeten komen <ul style="list-style-type: none"> - Koolstofdioxide (opwarming v.d. aarde) - Zwaveldioxide (veroorzaakt zure regen) - {Koolstofmono-oxide}
Aardolie	<ul style="list-style-type: none"> • Ontstaan uit plantenresten die miljoenen jaren diep in de aarde onder hoge druk hebben gestaan • Aardolie wordt ook wel zwart goud genoemd • Een groot deel van de welvaart dankt men aan aardolie • Aardolie is een mengsel van meer dan 100.000 verschillende stoffen <ul style="list-style-type: none"> ○ De samenstelling verschilt bij elke soort aardolie • In een olieraffinaderij worden de mengsels van stoffen verdeeld in zeven mengsels van een kleiner aantal stoffen <ul style="list-style-type: none"> ○ Die mengsels heten aardoliefracties en dat proces het gefractioneerde destillatie

1.2 veilig onderzoeken (herhaling)

Veiligheidsregels	<p>Hoef je niet allemaal uit je hoofd te leren lees een keer door en klaar.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Draag altijd een bril 2. Draag altijd een laboratoriumjas en knoop deze dicht 3. Bind lange haren bij elkaar 4. Neem zo min mogelijk spullen mee het practicumlokaal in 5. Werk rustig en geconcentreerd 6. Houd je stipt aan de proefvoorschriften 7. Twijfel je ergens aan, raadpleeg dan je docent 8. Richt een reageerbuis nooit op jezelf of op een ander 9. Proef niet van stoffen, tenzij het uitdrukkelijk is toegestaan 10. Raak stoffen niet met je handen aan 11. Als je moet ruiken aan stoffen, ruik dan heel voorzichtig 12. Eet en drink niet in het practicumlokaal 13. Was na afloop van het practicum goed je handen
Practicumhulpmiddelen	<p>Voorbeelden van practicum hulpmiddelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reageerbuisen - reageerbuisrek - kroezentang - Spuitfles - reageerbuisborstel - reageerbuis houder - Gasbrander - gaasje - driepoot
Gasbrander	<ul style="list-style-type: none"> • Een gele vlam kun je niet gebruiken om stoffen mee te verhitten <ul style="list-style-type: none"> ○ De gele vlam wordt ook wel de pauzevlam genoemd • Een kleurloze vlam gebruik je meestal als je een kleine hoeveelheid stof voorzichtig moet verwarmen • Een ruisende vlam met blauwe kern gebruik je als je een grote hoeveelheid stof sterk moet verhitten
Spuitfles met water	<ul style="list-style-type: none"> • Kraanwater bevat allerlei opgeloste stoffen <ul style="list-style-type: none"> ○ Die kunnen tijdens een experiment verstorend werken • Het water is een spuitfles kan gedestilleerd water zijn <ul style="list-style-type: none"> ○ In dit water zitten geen opgeloste stoffen • Demiwater wordt vaak gebruikt in plaats van gedestilleerd water

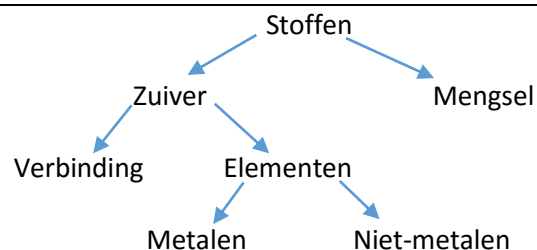
	<ul style="list-style-type: none"> ○ In demiwater is alleen de kalk eruit gehaald
Natuurwetenschappelijk	<ul style="list-style-type: none"> ● Altijd in de volgende volgorde: <ol style="list-style-type: none"> 1. Probleem 2. Onderzoeksvraag 3. Hypothese 4. Werkplan 5. Experiment 6. Conclusie 7. Discussie
Logboek	<ul style="list-style-type: none"> ● In een logboek schrijf je op wat je doet en wat je waarneemt <ul style="list-style-type: none"> ○ Ook vermeld je wat er goed ging en wat er mislukte, met wie je hebt samengewerkt, hoeveel tijd je aan een bepaald onderdeel hebt besteed, etc.
Verslag	<ul style="list-style-type: none"> ● Wat je hebt opgeschreven in je logboek vermeld je in je verslag ● Een verslag laat je zien hoe je het onderzoek hebt opgezet
1.3 (herhaling)	
Stoffen	<ul style="list-style-type: none"> ● Een stof is iets wat massa heeft. ● Alles bestaat uit stoffen
Stof-eigenschappen	<ul style="list-style-type: none"> ● Een stofeigenschap is een eigenschap die bij een stof hoort <ul style="list-style-type: none"> ○ (Geur, kleur, smaak, oplosbaarheid, brandbaarheid, etc.) ● Alle stoffen verschillen in 1 of meer eigenschappen
Stofconstanten	<ul style="list-style-type: none"> ● De temperaturen waarbij een stof van fase verandert, noemen we het smeltpunt en het kookpunt van een stof <ul style="list-style-type: none"> ○ Dit zijn stofeigenschappen ○ Het smeltpunt en het kookpunt van een stof worden ook wel stofconstanten genoemd ● <i>Een stofconstante is een stofeigenschap die je met een getal kunt aangeven, gevolgd door een eenheid</i> ● Een andere stofconstante is de dichtheid van een stof <p>Dichtheid (in kg/m³/g/cm³) = $\frac{\text{massa}}{\text{volume}}$</p>
Veilig omgaan met stoffen	 <p>1.9a De op dit moment meest voorkomende gevarentekens</p> <p>1.9b De nieuwe pictogrammen die vanaf 2015 worden gebruikt</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Behalve pictogrammen worden er ook waarschuwingzinnen voor bijzondere gevaren gebruikt <ul style="list-style-type: none"> ○ R-zinnen ○ Ook bestaan er S-zinnen (safety zinnen) ● Of een stof gevaarlijk is en waar het gevaar uit bestaat kun je terugvinden in boeken zoals veilig practicum of chemikaarten

Materialen	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn stoffen die je goed kunt gebruiken om er iets van te maken <ul style="list-style-type: none"> ○ Die stoffen worden ook wel materialen genoemd ○ Materialen kun je onderverdelen in 4 groepen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Metalen 2. Natuurlijke polymeren 3. Synthetische polymeren 4. Composieten
------------	---

1.4 de bouwstenen van stoffen

Inleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Elke stof heeft zijn eigen unieke combinatie van stoffeigenschappen • Dat doordat elke stof bestaat uit zijn eigen soort moleculen
Zuivere stoffen en mengsels	<ul style="list-style-type: none"> • In de scheikunde is een zuivere stof één stof • Als er twee of meer stoffen door elkaar zijn gemengd, spreken we van een mengsel
Moleculen	<ul style="list-style-type: none"> • Stoffen bestaan uit kleine deeltjes <ul style="list-style-type: none"> ○ Bij de meeste stoffen zijn die deeltjes moleculen • Een zuivere stof bestaat uit allemaal dezelfde deeltjes of moleculen • Een mengsel bestaat uit veel verschillende soorten moleculen <p><i>Een zuivere stof is één stof en bestaat uit dezelfde moleculen. Er bestaan tientallen miljoenen verschillende stoffen, dus ook tientallen miljoenen soorten moleculen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • D.M.V. een 3d model van een molecuul kun je een voorstelling maken van hoe een molecuul eruitziet <ul style="list-style-type: none"> ○ Dit kan ook D.M.V. een molecuultekening
Atomen	<ul style="list-style-type: none"> • Moleculen bestaan uit atomen <ul style="list-style-type: none"> ○ Uitgevonden door Dalton (1805) • Atomen van verschillende soort zijn verschillend in: <ol style="list-style-type: none"> 1. Massa 2. Grootte • Twee of meer atomen samen vormen een molecuul <p><i>Er bestaan ongeveer 110 verschillende soorten atomen. Twee of meer atomen samen vormen een molecuul. Een molecuul kan bestaan uit atomen van één soort, maar ook uit atomen van verschillende soorten</i></p>

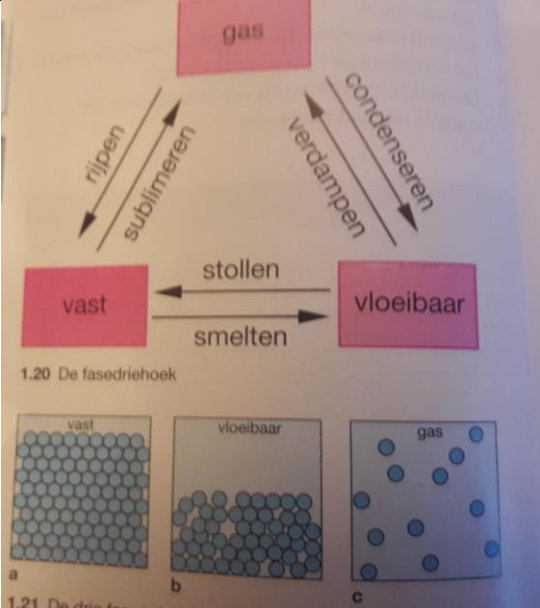
Aantekeningen

$$\rho = \frac{M}{V}$$

$$M = \rho \times V$$

1.5 fasen, faseveranderingen en scheiden van mengsels

Fasen	<ul style="list-style-type: none"> • Een stof kan in drie fasen voorkomen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Vaste fase 2. Vloeibare fase 3. Gasvormige fase • Elke stof heeft zijn eigen smeltpunt en kookpunt <p><i>Een stof is vast bij een temperatuur die lager is dan het smeltpunt</i> <i>Een stof is vloeibaar bij een temperatuur die tussen het smeltpunt en het kookpunt ligt</i> <i>Een stof is gasvormig bij een temperatuur die hoger is dan het kookpunt</i></p>
Toestandsaanduidingen	<ul style="list-style-type: none"> • Een vaste stof schrijf je met de letter 'S' • Een vloeibare stof schrijf je met de letter 'L' • Een gasvormige stof schrijf je met de letter 'G'
Temperatuur	<ul style="list-style-type: none"> • Temperatuur kun je aanduiden in Kelvin of in °C • Omrekenen naar Kelvin = °C + 273 • Omrekenen naar °C = K - 273
Fasen en moleculen / faseveranderingen	 <p style="font-size: small;">1.20 De fasedriehoek</p> <p style="font-size: small;">1.21 De drie fasen</p>
Vanderwaalskrachten	<ul style="list-style-type: none"> • De temperatuur waarbij een stof smelt of verdampt hangt samen met de sterkte van de aantrekkingskrachten tussen de moleculen <ul style="list-style-type: none"> ○ Vanderwaalskrachten <ul style="list-style-type: none"> ▪ De sterkte hiervan hangt samen met de massa van de moleculen <ul style="list-style-type: none"> • Hoe zwaarder → hoe sterker
Hoe herken je een mengsel	<ul style="list-style-type: none"> • Bij een zuivere stof blijft de temperatuur hetzelfde • Bij een mengsel loopt de temperatuur langzaam op <ul style="list-style-type: none"> ○ Smeltraject/ kooktraject
Scheiden van een mengsel	<ul style="list-style-type: none"> • Bij het scheiden van een mengsel ben je bezig met het sorteren van de moleculen
Indampen	<p><i>Een mengsel van twee vaste stoffen kun je scheiden door te extraheren</i> <i>Een mengsel van een niet-opgeloste vaste stof en een vloeistof kun je scheiden door te filteren</i></p>

	<i>Een mengsel van een opgeloste vaste stof en een vloeistof kun je scheiden door in te dampen</i>
1.6	
Periodiek systeem	<ul style="list-style-type: none"> • In een periodiek systeem staan alle atoomsoorten gerangschikt <ul style="list-style-type: none"> ○ Je kunt hierin ook zien waar de symbolen van de metalen en waar de symbolen van de niet-metalen staan ○ De verticale kolommen heten de groepen ○ En de horizontale kolommen heten de perioden <p><i>Atoomsoorten die in het periodiek systeem in dezelfde groep staan, dus onder elkaar, lijken in eigenschappen sterk op elkaar</i></p>
Elementen en verbindingen	<p><i>Elementen zijn stoffen waarvan de bouwstenen bestaan uit 1 atoomsoort</i></p> <p><i>Verbindingen zijn stoffen waarvan de bouwstenen bestaan uit 2 of meer verschillende atoomsoorten</i></p>
Metalen en niet metalen	<p>Metalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een metaal is een stof waar 1 atoomsoort in voorkomt <ul style="list-style-type: none"> ○ Element • Alle metalen: <ul style="list-style-type: none"> - Hebben een glimmend oppervlak - Geleiden warmte en elektrische stroom - Kunnen vervormd worden, vooral als ze heet zijn - Kunnen in gesmolten toestand worden vermengd met andere metalen • Corrosiegevoeligheid is een materiaaleigenschap die bij metalen belangrijk kan zijn <ul style="list-style-type: none"> ○ Op grond van hun corrosiegevoeligheid kun je onderscheiden: <ul style="list-style-type: none"> - Edele metalen (niet corrosiegevoelig) - Halfedele metalen (beetje gevoelig) - Onedele metalen (corrosiegevoelig) - Zeer onedele metalen (zeer gevoelig) - Bij (zeer) onedele metalen kun je vaak slecht zien dat het een glimmend oppervlak heeft ○ Je kunt metalen ook opdelen in: <ul style="list-style-type: none"> - Lichte metalen - Zware metalen <ul style="list-style-type: none"> • Hierbij kijk je naar de dichtheid ○ Hoe zuiverder een metaal is → des te gemakkelijker je het kan vormen <ul style="list-style-type: none"> • Legeringen ontstaan door het mengen van gesmolten metalen <p>Niet-metalen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een stof waar 1 soort atoom in voorkomt
Aantekeningen	
<p>Atoomgegevens: periodiek systeem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atoomnummer geeft aantal protonen weer - Aantal elektronen = aantal protonen - Elk atoom heeft een bepaald aantal deeltjes, dus elk atoom heeft zijn atoommassa - Door de atoommassa af te ronden naar een geheel getal wordt het massagetal verkregen - Massagetal = aantal protonen + aantal neutronen 	

- Massa van elektronen verwaarloosbaar klein

- Alkalimetalen = groep 1 : zeer reactief
- Aardalkalimetalen = groep 2 : reactief
- Halogenen = groep 17 : reactief
- Edelgassen = groep 18 : niet reactief